

KONFERENCIJA „MENO EDUKACIJA: PATIRTYS IR IŠŠŪKIAI“

2018 m. kovo 15 d. (ketvirtadienis).

Nacionalinė dailės galerija (Konstitucijos pr. 22), Vilnius.

DALYVIAI

Algis Lankelis-Elvich 1989 m. baigė Vilniaus dailės institutas (nuo 1990 m. akademija), skulptūros specialybę. 1994–2000 m. rengė trumpalaikius kolektyvinius meno projektus viešojoje erdvėje. Nuo 2003 m. yra Vilniaus Justino Vienožinskio dailės mokyklos direktorius.

Dailės edukacija ir šiuolaikinis menas. Dailės ugdymo įstaigos Lietuvoje buvo steigiamos kaip tuometinės Sovietų Sąjungos poreikiams tenkinti skirtos tipinės dailės mokyklos. Viena tokių – 1958 m. Vilniuje įsteigta Dailės mokykla, kuriai 1994 m. suteiktas dailininko Justino Vienožinskio vardas.

Šios mokyklos veikė tarsi maži dailės akademijos modeliai, pritaikyti 12–18 metų mokiniams. Tačiau Lietuvoje šioms mokykloms nuo pat jų įkūrimo pradžios didelę įtaką darė jose dirbančių profesionalių menininkų kūrybinės nuostatos. Vis tik atotrūkis tarp dailės mokyklos programų ir aktualios dailės (šiuolaikinio meno) buvo ir tebėra gana ženklus. Tai susiję su keliomis priežastimis, kurias ir stengsiuosi įvardinti konferencijoje skaitomo pranešimo metu. Taip pat kalbėsiu apie modernizmo ir postmodernizmo skirtumus, pabrėždamas tam tikrus ypatumus, kuriems reiktų skirti didesnę dėmesį, pasidalinsiu pasiūlymais, kaip galima siekti šių tikslų.

Lina Michelkevičė yra menotyrininkė ir vertėja. Apgynė menotyros daktaro disertaciją apie dalyvavimo praktikas Lietuvos šiuolaikiniame mene. Dirba mokslo darbuotoja Vilniaus dailės akademijos Dailėtyros institute, dalyvauja tarpdisciplininuose kultūros, tyrimų ir leidybos projektuose. Savo tyrimuose ir veikloje domisi dalyvavimo ir bendradarbiavimo praktikomis, meno bei edukacijos santykiu, mąstymo reprezentacijomis, tarpinėmis meno, komunikacijos ir tyrimų formomis. Namuose užsiima kasdiene trijų dukrų edukacija.

Vaikų meno mokyklos, kaip kultūros terpė. 2014 m. pabaigoje kartu su sociologe Vita Petrušauskaite ir menotyrininku Kęstučiu Šapoka atlikome trumpą, tačiau neįprastą tyrimą – pasirinkę keletą vaikų meno mokyklų, kalbėjomės su jų mokytojais, mokiniais, vadovais, miestų savivaldybių darbuotojais, sklaidėme dokumentus bei vaizdo archyvus ir analizavome, kokią vietą šios institucijos ir jų bendruomenės užima platesniame kultūros lauke. Už šio klausimo slypėjo ir nedidelė politinė misija – ištraukti vaikų meninį ugdymą iš kultūrinės užmaršties.

Pranešime trumpai pristatysiu tirtų mokyklų – Neringos meno mokyklos, Alytaus dailės mokyklos ir Vilniaus Justino Vienožinskio dailės mokyklos – vietą savo aplinkoje ir bendruomenėje, jų įvaizdį, veiklą, išplėstines edukacijos formas, indėlį į kultūros lauką ir kultūrinį potencialą. Stengsiuosi parodyti, kad reziduodamos kultūros ir švietimo teritorijų sandūroje meno mokyklos gali būti svarbus įrankis formuojant plačiosios auditorijos meno sampratą bei jo recepciją.

Milda Laužikaitė – kūrybiško mokymosi ekspertė. Yra straipsnių apie kultūros politiką, meno politinius aspektus, kūrybišką mokymąsi autorė. 2016 metais ji kūrė Valstybės pažinimo centro edukacijos koncepciją ir programas. Šiuo metu Milda yra asociacijos „Kūrybinės jungtys“ vadovė.

Justas Tertelis – asociacijos „Kūrybinių jungčių“ kūrybiško mokymosi projektų kuratorius, praktikas, įvairių kūrybiško mokymosi seminarų ir mokymų turinio kūrėjas ir fasilitatorius. Taip pat – aktorius, dramaturgas, režisierius, dirbantis skirtinguose Lietuvos teatruose („Atviras ratas“, „Keistuolių teatras“, LNDT, Menų spaustuvė). Teatro laboratorijos „Atviras ratas“ vienas iš įkūrėjų.

Kūrėjai ir vaikų kūrybingumo ugdymas. Šiandien žodį „kūrybingumas“ galime išgirsti įvairiose mūsų visuomenės gyvenimo sferose ir erdvėse, ne tik mene, bet ir švietime, žiniasklaidoje, versle, ekonomikoje, politikoje, socialiniuose moksluose ir t. t. Dauguma šaltinių teigia, kad kūrybingumas yra ir bus vienas iš aktualiausių ir būtinų gebėjimų žmogui,

gyvenančiam XXI a. Meno mokyklos turi ypatingą erdvę šiandieninėje mūsų visuomenėje ir švietimo sistemoje. Svarbūs klausimai, kurie kyla mąstant apie meninį ugdymą: koks meno mokyklos tikslas ir kokį kelią reiktų pasirinkti? Ar tęsiant tradicijas ugdyti tik meninius vaiko gebėjimus ir įgūdžius, praktiškai supažindinti ir tobulinti menines technikas? Ar pasitelkus meną, kaip stipriausią žmogaus saviraiškos, laisvės ir savirealizacijos instrumentą, ugdyti savarankiškai mąstančią ir kuriančią vaiko asmenybę? Ar šie du keliai prieštarauja vienas kitam ir ar kūrybingumas yra tas pats kas meniškumas? Savo jungtiniu pranešimu sieksime atskleisti, kokiais būdais formalus ir neformalus ugdymo aplinkose lavinamas vaikų kūrybingumas, pasitelkiant įvairių sričių kūrybos profesionalų atsinešamus kūrybos proceso, tyrinėjimo, bendradarbiavimo įrankius. Pristatysime specialiai kūrybingumo ugdymui sukurtą 5 kūrybiško mąstymo įpročių modelį (autoriai – prof. G. Claxton su kolegomis) bei aptarsime kitus mums svarbius klausimus.

Redas Diržys gyvena ir kuria kultūrinio gyvenimo periferijoje – Alytuje, inicijuodamas ten autonominę psichoaktyvios (meninės ir pedagoginės) veiklos aplinką. Kita vertus, jis aktyviai bendradarbiauja su plataus spektro Lietuvos ir užsienio menininkais bei aktyvistais. 2009 m. R. Diržys oficialiai atsisakė būti siejamas su menininko specializacija ir save įvardina psichodarbininku. Nuo 1995 m. yra Alytaus dailės mokyklos direktorius.

Edukacija ir menas, kaip pagrindinės smegenų kolonizavimo priemonės. Kartu su dailės kritiku Kęstučiu Šapoka atlikome Lietuvos dailės kritikos tekstuose (rašytuose po 2010 m.) naudojamų sąvokų kapitalo įkrovos reviziją ir nustatėme labiausiai šiuo metu vizualios raškos srityje dominuojančius žodžius, kurie ir nusako šiandienos verbalinės-vaizdinės kolonizacijos lygmenį bei formas. O pastarosios savo ruožtu yra perimamos dailės edukacijoje.

Pranešimo metu aptarsiu buržuazinės edukacijos ir meno tikslus, raškos kryptis bei pristatysiu daugiausiai kapitalo prisisiurbusias sąvokas.

Kristina Inčiūraitė yra tarpdisciplininio meno kūrėjų sąjungos narė, viešosios įstaigos „Kristinos Inčiūraitės studija“ vadovė, Vilniaus J. Vienožinskio dailės mokyklos pedagogė. Jos kūryba buvo pristatyta meno institucijose, tokiose kaip Kinijos nacionalinis dailės muziejus Pekine, „Oi Futuro“ kultūros centras Rio de Žaneire, Kalmaro meno muziejus Švedijoje, KUMU meno muziejus Taline, „NGBK“ Berlyne, Nacionalinė dailės

galerija bei Šiuolaikinio meno centras Vilniuje ir kitose. Daugiau informacijos: www.inciuraite.lt

Tapatybių atsisakymo strategijos ir patirčių mainai bendradarbiavimu grįstuose projektuose. Filosofas Jacques'as Rancière'as savo tekstuose ne kartą yra pabrėžęs, jog kalbant apie mokinį ir mokytoją, žiūrovą ir aktorių reikia atsisakyti hierarchinio tarpusavio santykio, kuris išryškina nelygybę tarp nežinančiojo ir žinančiojo, pasyvaus ir aktyvaus veikėjo. Pabrėždamas aktyvaus, atidžiai aplinką analizuojančio individo svarbą, filosofas kalba apie emancipaciją, reikalingumą ne paversti mokinius mokytojais, o žiūrovus – aktoriais, bet suvokti, jog nėra privilegijuoto startinio taško, kuris mus įstumia į tam tikrus vaidmenis.

Pranešimo metu glaustai pristatysiu keletą savo šiuolaikinio meno projektų, kuriuose bandau surasti nehierarchinį santykį tarp savęs ir bendradarbiauti kviečiamo mokyklinio ar akademinio amžiaus jaunimo, tarp projekto dalyvių ir auditorijos.

Savo kūryboje labiau dėmesį sutelkiu ne į vizualinę, bet į verbalinę raišką, nes kas išslysta iš matomumo, o kartu ir reprezentatyvumo gniaužtu, tas pabėga ir nuo galią postuluojančio, stigmatizuojančio žvilgsnio.

Ernesta Šimkienė yra Šiaulių dailės galerijos kultūrinių renginių ir parodų kuratorė, Šiaulių dailės mokyklos mokytoja, meno edukatorė. Įvairių Šiaulių miesto, Lietuvos ir tarptautinių festivalių, parodų, kultūros renginių bei edukacinių projektų kuratorė ir organizatorė, edukacinio projekto vaikams ir jaunimui „Menopolis“ sumanytoja. Turi kūrybiško mokymo patirties, įgytos dirbant kūrybos agente ir praktike „Kūrybinių partnerysčių“ projekte įvairiose Lietuvos mokyklose.

Žaisti nereikia edukuoti. Meno edukacija Šiaulių Dailės galerijoje. Pranešimo pavadinimas – tai daugiaprasmė frazė, kurios aktualūs aspektai bus paliesti pranešime apie meno edukaciją Šiaulių dailės galerijoje. Prieš 12 metų pradėtos vykdyti edukacinės veiklos buvo siekis auginti būsimus šiuolaikinio meno mylėtojus, žingeidžius, kūrybingus ir išsilavinusius asmenis. Sumanytas edukacinis projektas vaikams ir jaunimui MENOPOLIS, kurio pavadinimas – tam tikra aliuzija į žaidimo pažadą. Idėja pasiteisino, 2012 ir 2013 m. LR Kultūros ministerija skyrė premijas MENOPOLIO rengėjams už geriausiai parengtus vaikų ir jaunimo kultūrinės edukacijos

projektus; 2016 m. projektas pripažintas geriausiu Šiaulių miesto kultūrinės edukacijos projektu.

Pagrindinis projekto prioritetas – vaikus ir jaunimą ugdyti menu ir kultūra, suteikti galimybę vaikams ir jaunimui šiuolaikiškai pažvelgti į meninę kūrybą, padėti suvokti skaitmeninių technologijų ir kūrybiškumo ryšį, didelį dėmesį skiriant vaikų kūrybinio ir kritinio mąstymo ugdymui bei meninio vaikų akiračio plėtimui.

Daugiau informacijos: www.menopolis.lt

Daiva Banikonienė yra dailės istorijos edukologė, tarptautinės muziejų tarybos (ICOM) narė. 2015–2017 m. dirbo Lietuvos dailės muziejaus Meno pažinimo centro edukacinių programų ir projektų vadove. Nuo 2013 m. Lietuvos dailės muziejaus Radvilų rūmų muziejuje rengia ir įgyvendina edukacines programas, skirtas įvairaus amžiaus, poreikių lankytojams.

Tarpinstitucinė edukacinė programa „Muziejus – tapatybės ir atminties saugykla: kūrybiško mokymosi šaltinis ir erdvė“. 2015 m. Lietuvos dailės muziejuje pradėtas įgyvendinti Kultūros rėmimo fondo finansuojamas ilgalaikis projektas – tarpinstitucinė edukacinė programa „Muziejus – tapatybės ir atminties saugykla: kūrybiško mokymosi šaltinis ir erdvė“. Projekto veikla vienija kelių muziejaus padalinių kryptingas edukacines veiklas, kuriomis tęsiamas kontekstualaus mokymosi erdvės kūrimas vaikams ir jaunimui.

Pranešimo metu bus kalbama, kaip metodiškai kuriant mokymosi erdvę, kviečiant talkinti profesionalius kūrėjus, mokytojus ir kitus specialistus, galima suteikti naujų impulsų edukacinės veiklos vystymui(si). Taip pat – apie naujai kuriamas metodines priemones siekiant efektyvesnio dalyvių įsitraukimo į savarankiškas edukacines veiklas muziejaus erdvėse; tarpinstitucinį bendradarbiavimą su Lietuvos švietimo įstaigomis.

Audrius Pocius yra Šiuolaikinio meno centro kuratorius ir Edukacinės programos koordinatorius. Jis taip pat yra Vilniaus patafizikos instituto direktorius.

Vytenis Burokas yra menininkas, kuratorius, dėstytojas. Baigė šiuolaikinės skulptūros BA, MA ir meno pedagogikos studijas Vilniaus dailės akademijoje, taip pat buvo Rupert edukacinės programos dalyvis (2013–2014). Šiuo metu dirba Nacionalinės dailės galerijos edukacijos centro kuratoriumi bei skulptūros katedros dėstytoju. Jis domisi kultūros istorija,

kasdienybės ritualais, socialiniais vaidmenimis, besikeičiančiomis nuostatomis kintant žinojimui apie mus supantį pasaulį ir kt.

Diskusija: Institucija ir meno edukacija. Jos metu bus kalbama apie požiūrį į meno edukaciją šiuolaikinio meno kontekste ir aptariami tokie klausimai kaip paroda – edukacijos priemonė; meno edukacijos patirtis, iššūkiai, siekiai ir metodai. Taip pat – koks yra meno edukacijos poreikis ir svarba ne tik vaikams, jaunimui, bet ir visuomenei. Diskusiją moderuos Aušra Trakšelytė.

Mantas Maziliauskas yra architektas, menininkas, kuratorius, dailės pedagogas. Nuo 2011 m. dailės mokykloje veikia jo vadovaujama Architektūros vaikų studija „Nuo pajautos iki rakto“.

Sidabro metas: ugdymo institucijų erdvės kaita. Pranešime pristatomi naujausi architektūriniai ugdymo institucijų – Vilniaus Jono Basanavičiaus gimnazijos bei Vilniaus Jono Basanavičiaus progimnazijos erdvių kaitos sprendimai. Poetiška „sidabro meto“ metafora šiuo atveju reiškia nors ir nelengvai, tačiau po truputį į Lietuvos visuomenės kolektyvinę sąmonę įsiskverbiantį naują požiūrį į ugdymo erdvę. Deja, iki šiol ugdymo įstaigų architektūra, interjeras, moksleivių dvasiniai ir fiziniai poreikiai tebebuvo marginalinė Lietuvos kultūros sritis, palaikoma tik atskirų iniciatyvų ir entuziastų. Todėl svarbiausi pranešimo akcentai – kaip pakeisti šią situaciją ir vyraujantį visuomenės požiūrį, remiantis konkrečiais pavyzdžiais.

Liutauras Nekrošius – architektas, menotyros daktaras, docentas, VGTU Architektūros fakulteto dekanas. Tyrimų kryptys: švietimo pastatų architektūra, architektūrinė edukacija, šiuolaikinės architektūros paveldo apsauga ir istorija.

Indrė Ruseckaitė – architektė, menotyros daktarė, docentė VGTU Architektūros fakultete, kuratorė Architektūros [ekskursijų] Fonde. Tyrimų kryptys: sužaidybintos miesto erdvės; kolektyvinė ekspedicija, kaip tyrimas; sovietinio laikotarpio architektūriniai kasdienybės paveldai.

Architektūriniai bendruomenių jungikliai. VGTU Architektūros fakultetas nuo 2014 m. plėtoja tęstinius skirtingas bendruomenės telkiančius projektus intensyvių architektūros kūrybinių dirbtuvių, ekskursijų, diskusijų formatu. Šiame kontekste švietimo architektūra ir jos naudotojai yra ypatingai svarbi tema, nes dauguma Lietuvos vaikų ir jaunimo mokosi

ankstesniais laikotarpiais pastatytose mokyklose, kurių erdviniai sprendimai menkai atitinka šiandienos besikeičiančias švietimo paradigmas ir kurių transformacijos turėtų būti permąstomos bei aptariamoms sutelkus požiūrių įvairovę ir įvertinus skirtingų grupių poreikius. Intensyvios kūrybinės dirbtuvės, pradėtos kaip neformalus architektūros studentų ugdymas, per trejus metus tapo privaloma studijų programos dalis. Šių renginių tikslas – nuo jaunų ateities architektų dienų skatinti atrasti įvairius bendradarbiavimo ir kolegialaus kūrimo būdus.

Pranešimo metu bus pristatyti keli bendrojo lavinimo mokyklų bendruomenių ir būsimų architektų kūrybinio bendradarbiavimo eksperimentai.